

POSTANOWIENIE

Dnia 7 marca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Kozłowska

SSA Monika Koba

w sprawie z powództwa U. M.

przeciwko I. Towarzystwu Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej [...]

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 7 marca 2013 r.,

zażalenia strony pozwanej

na wyrok Sądu Okręgowego w Z.

z dnia 20 czerwca 2012 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego Sądowi Okręgowemu
w Z.**

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 24 lutego 2012 r. oddalił powództwo U. M. skierowane przeciwko I. Towarzystwu Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej o zapłatę kwoty 7 515,27 zł oraz orzekł o kosztach procesu.

Wyrokiem z dnia 20 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy uchylił wyrok Sądu Rejonowego zaskarżony apelacją powódki i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy wskazał, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy uznając, że powódka nie sprostowała ciężącym na niej obowiązkom dowodowym wynikającym z art. 6 k.c. W ocenie Sądu Okręgowego nie może stanowić podstawy oddalenia powództwa okoliczność, że powódka nie zgłosiła w toku postępowania wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny mechaniki pojazdowej i rekonstrukcji wypadków na okoliczność dochodzonego w sprawie żądania oraz to, że powódka oparła swoje twierdzenia na prywatnej opinii Polskiego Związku Motorowego – Oddziału w Z. Czym innym jest bowiem, zdaniem Sądu Okręgowego, niesprostanie przez stronę ciężącym na niej obowiązkom dowodowym, a czym innym niewyjaśnienie istoty sprawy i brak oceny zgromadzonych w sprawie dowodów. Podstawą rozstrzygnięcia był art. 386 §4 k.p.c. Sąd Okręgowy wskazał jednocześnie, że Sąd Rejonowy przy ponownym rozpoznaniu sprawy powinien ustalić zakres uszkodzeń w samochodzie powódki oraz koszt ich naprawy, a także wyjaśnić, co było powodem zmiany stanowiska świadka D. G., który oglądał samochód wkrótce po kolizji.

W zażaleniu na wyrok Sądu Okręgowego strona pozwana zarzuciła, że zapadł on z naruszeniem art. 386 §4 k.p.c. oraz art. 6 k.c. w związku z art. 232 i art. 378 § 1 k.p.c. W konkluzji skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego rozstrzygnięcia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i zasądzenie od powódki kosztów postępowania zażaleniowego. W odpowiedzi na zażalenie powódka wniosła o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. – w brzmieniu nadanym ustawą z 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych

ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381), która weszła w życie z dniem 3 maja 2012 r. – zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylecia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Charakter prawny zażalenia na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji (tzw. zażalenie kasatoryjne) związany jest z obowiązującym w polskim postępowaniu cywilnym tzw. modelem apelacji pełnej. W systemie apelacji pełnej sąd odwoławczy zobowiązany jest rozpoznać sprawę merytorycznie *ex novo*, z wykorzystaniem materiału procesowego zgromadzonego w postępowaniu przed sądem pierwszej i drugiej instancji. Postępowanie apelacyjne stanowi bowiem kontynuację postępowania przed sądem pierwszej instancji, a jego przedmiotem jest także rozpoznanie zgłoszonego w pozwie żądania, nie zaś wyłącznie kontrola zaskarżonego orzeczenia (zob. uchwała składu siedmiu sędziów z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55). Oznacza to, że podstawowym celem postępowania apelacyjnego jest merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy i tylko wyjątkowo sąd odwoławczy może uchylić się od obowiązku wydania w sprawie orzeczenia kończącego postępowanie, co do jej meritum (art. 386 § 2, 3 i 4 k.p.c.).

Określając charakter prawny zażalenia przysługujące na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. należy wskazać, że jest ono środkiem prawnym znacząco odbiegającym od cech typowego (klasycznego) zażalenia. Mimo swej odmienności jest środkiem, przy użyciu którego – tak jak w wypadku zażalenia zwykłego - są rozstrzygane kwestie procesowe, a nie materialnoprawne. Należy je zaliczyć do środków odwoławczych, co oznacza, że kwestionowane orzeczenie nie staje się prawomocne przed upływem terminu do jego wniesienia.

Konglomerat uwarunkowań związanych z umiejscowieniem zażalenia na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji w systemie apelacji pełnej wyznacza zakres kognicji Sądu Najwyższego w postępowaniu wywołanym wniesieniem zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. W doktrynie oraz orzecznictwie podkreśla się, że w analizowanym zakresie kontrolą Sądu Najwyższego objęta jest wyłącznie prawidłowość wyboru między kasatoryjnym a reformatoryjnym sposobem rozstrzygnięcia przez sąd rozpoznający apelację (zob. postanowienie SN z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, niepubl.).

Analiza art. 386 § 2 - 4 k.p.c. wskazuje, że możliwość uchylenia wyroku przez sąd drugiej instancji została ograniczona wyłącznie do sytuacji wyczerpująco w tych przepisach wymienionych. Oznacza to, że nie ma podstawy do dokonywania wykładni rozszerzającej przesłanki „nierozpoznania istoty sprawy” (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, niepubl.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22; z 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, LEX nr 50750; z 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260; wyroki Sądu Najwyższego z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36; z 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635; z 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2). Co do zasady zatem przez pojęcie „nierozpoznania istoty sprawy” należy rozumieć nierozstrzygnięcie żądań stron, czyli niezalążnienie przedmiotu sporu. Wykładnia językowa, systemowa i funkcjonalna tego zwrotu pozwala na przyjęcie, że wszelkie inne wady rozstrzygnięcia, dotyczące naruszeń prawa materialnego, czy też procesowego (oczywiście poza nieważnością postępowania i nieprzeprowadzeniem postępowania dowodowego w całości), nie uzasadniają uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Wszystkie tego rodzaju braki powinny być w systemie apelacji pełnej załatwiane bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym. W tym miejscu należy podkreślić, iż przy częściowym przeprowadzeniu postępowania dowodowego przez sąd pierwszej instancji, dopuszczalne jest skorygowanie uchybień w zakresie przebiegu i wyników postępowania dowodowego oraz ich ewentualne skorygowanie przez sąd apelacyjny. Niewyjaśnienie okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy nie jest bowiem równoznaczne z nierozpoznaniem ich istoty (zob. wyrok

Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1999, II UKN 589/98, OSNP 2000, nr 12, poz. 484).

Skoro przedmiotem procesu jest roszczenie procesowe, które obejmuje żądanie oraz okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie, to przy uwzględnieniu obowiązującej konstrukcji zażalenia na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji w systemie apelacji pełnej, błędne - w ocenie sądu drugiej instancji – uznanie, że powódka nie sprostала obowiązkowi dowodowemu wynikającemu z art. 6 k.c., nie może być kwalifikowane jako nierozpoznanie istoty sprawy. Trafny jest zatem - przy niewykazaniu, że zachodzi konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego w całości - zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c.

Drugi z podniesionych przez skarżącą zarzutów nie poddaje się ocenie w ramach niniejszego zażalenia, gdyż nie dotyczy przesłanek uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji.

Uznając zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. za uzasadniony Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok, a orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawił, zgodnie z 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c., Sądowi Apelacyjnemu.